

KURİL ADALARI SORUNU VE KURİL ADALARININ SİLAHLANDIRILMASI

The Problem of Kuril Islands and Arming of the Kuril Islands

Eda GARİP*

Özet

Japonya ve Rusya arasındaki anlaşmazlık adaların silahlanmasına neden oldu. Araştırmada temel olarak adada bulunan silahlar ele alındı ve anlaşmazlığın tarihsel olarak akışı anlatıldı. Anlaşmazlığın iç siyasette ve dış siyasette kullanıldığından bahsedildi. Kuril Adalarının stratejik, ekonomik ve ulusal imaj bağlamlarındaki önemine değinildi. Japonya ve Rusya'nın Kuril Adalarındaki varlıkları karşılaştırıldı.

Anahtar Kelimeler: Kuril Adaları, Silahlandırma, Japonya, Rusya

Abstract

The dispute between Japan and Russia has caused the arming of the islands. The research mainly focused on weapons in the islands and the historical flow of the dispute was explained. It was mentioned that the disagreement was used in internal politics and foreign politics. The importance of the Kuril Islands in their strategic, economic and national image contexts was discussed. The assets of Japan and Russia in the Kuril Islands were compared.

Keywords: Kuril Islands, Armament, Japan, Russia

Kuril Adaları Sorunu

1.1. Kuril Adaları Sorununun Tarihsel Arka Planı

Anlaşmazlığın temel sebebi Etorofu(3200 kilometrekare), Kunashiri(1500 kilometrekare), Shikotan(250 kilometrekare) ve Habomai(100 kilometrekare) isimleri ile anılan ve Sovyet güçlerinin 1945 yılının Eylül ayından Ağustos'un sonuna kadar ele geçirdiği dört adadır. Adaların üstünde iki tarafın da hak iddia etmesi sonucu Rusya coğrafi konumuna göre adaların güneyinde olması gereği "Southern Kuriles" olarak adaları isimlendirirken Japonya ise adaların kuzeyinde oluşundan dolayı "Northern Territories" olarak adlandırdı.(Akihiro Iwashita, "The Northern Territories and Russo-Japan Relations", *Russian Analytical*

* Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğrencisi, edagarip17@gmail.com

Digest (2013): 2.) Kuril Adaları sorunu Çarlık Rusyasından Sovyetler Birliği'ne ve günümüz Rusya Federasyonu dahil olmakla beraber Japonya'da Tokugawa Şogunluğu'ndan Japon İmparatorluğuna ve günümüz Japonya'sına uzanır ve anlaşmazlık iki ülke arasında resmi bir barış antlaşmasının imzalanmasına engel olmaktadır.

Shimoda Antlaşması

1855 yılında imzalanan antlaşmanın tam adı "Rus-Japon Ticaret, Seyir ve Sınır Antlaşması"dır. Japonya ve Çarlık Rusya arasındaki sınırlar Etorofu ve Uruppu adalarının arası olarak kabul edildi. Etorofu'nun Japonya'ya ait olduğu ve Etorofu adasının kuzeyinde kalan tüm adaların Çarlık Rusya'nın mülkiyetinde olduğu kabul edildi. (Euikon Kim, "The Territorial Dispute Between Moscow and Tokyo: A Historical Perspective", *Asian Perspective* (1992): 142.) Antlaşmanın asıl amacı "Japonya ve Rusya arasında ebedi barış ve dostluk kurmak" olarak beyan edildi. Japonya'nın Hakodate, Nagasaki ve Shimoda limanları Rus gemilerine açıldı ve bu limanlarda Rusya konsolosluk açma hakkını elde ederken ticaret alanında da en çok gözetilen ulus olarak kayıtlara geçti. (Viatcheslav Gavrilov, "Challenges and Prospects of the Southern Kuril Islands' Status", *Mediterranean Journal of Social Sciences* (2016):301.)

St. Petersburg Antlaşması

Kuril-Sakhalin Takas Antlaşması 1875 yılında imzalandı. Antlaşmada Kuril Adalarının bütün egemenlik hakları Japon İmparatoruna devredilmiş karşılığında ise Sakhalin Adası tüm haklarıyla Rusya'ya ait kabul edildi. (Euikon Kim, "A Historical Perspective," 142.)

Shimoda ve St. Petersburg antlaşmaları Çarlık yönetimince İngiliz ve Fransız deniz kuvvetlerinin Rusya'nın Uzak Doğu sınırlarını tehdit ettiği bir dönemde ve Çarın Kuril Adalarını savunmak için zayıf olduğu süreçte Japonya'nın bu durumu mümkün olan en geniş ölçüde kullanması sonucu imzalandı. (Hiroshi Kimura, *The Kurillian Knot: A History of Japanese-Russian Border Negotiations* (2008): 37.)

Portsmouth Antlaşması

Rusya'nın kış ayları boyunca Sibiryaya nakliye merkezi olan Vladivostok'u kapatması gerekliliği ve Pasifik Okyanusu'nda bir sıcak su limanına olan ihtiyacı ile **büyük donanması için bir üs arayışı Çarı Kore ve Liaodong yarımada-**larına yöneltti. Rusya İmparatorluğu Çin'den Liaodong yarımadasını-Port Arthur- kiraladı. Rusya'nın askeri yayılmacılığına karşılık Japonya Mançurya'yı ele geçirme teklifinde bulundu. Buna göre Japonya Kore üzerindeki nüfuzunu koru-

mak istiyordu. Ancak Rusya bu teklifi reddetti ve Kore'nin 39. paralelinin kuzey kısmının tarafsız bölge olarak kalmasını istedi. Müzakereler bozulunca Japonya 8 Şubat 1904'te Port Arthur'daki Rus donanmasına saldırı düzenledi ve savaş başlamış oldu. Rusya'nın Japonya için oluşturmak istediği blokaj engellenmiş oldu. Savaş, 1905 ilkbaharında ve yazında, New Hampshire Portsmouth'da ABD Başkanı Theodore Roosevelt'in aracılık ettiği Portsmouth Antlaşması ile sona erdi. Rusya için müzakereci, Çar Nikolay **hükümetinde bir bakan olan** Sergei Witte idi. Harvard mezunu Baron Komura ise Japonya'yı temsil etti. ([https://www.history.com/topics/russo-japanese-war\(07.08.2018\)](https://www.history.com/topics/russo-japanese-war(07.08.2018))) Portsmouth Antlaşması sonucu Sakhalin Adasının güney kısmı Japon hakimiyetine girdi. (Euikon Kim, "A Historical Perspective", 142-143.) 1943 yılında yapılan Kahire Konferansı'nda ise "Japonya'nın şiddet ve açgözlülük" ile aldığı topraklardan kovulması gerektiği sonucuna varıldı. (https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1943China/pg_177 (18.08.2018) Yalta Konferansı'nda Kunashir, Shikotan, Habomais, Iturup adalarının da SSCB'ye devredildiği konusunda yasal onay verildi. Japonya bu antlaşmanın tarafı olmadığından ne siyasi ne de politik açıdan bağlayıcı olmamasına ve Potsdam Deklarasyonu'nun tarafı olmamasına rağmen kabul etti. Bu deklarasyonda Japonya'nın Honshu, Hokkaido, Kyushu ve Shikoku adalarında Japon egemenliği müttefiklerin sınırlandırmasına bağlı olarak kabul edildi. Yalta Antlaşması gereği SSCB Japonya'ya savaş ilan etti. 1941 yılında imzalanan Rus-Japon Tarafsızlık Pakti'nin yürürlükte olmasına rağmen SSCB Japonya'ya savaş ilan etmiş ardından da Iturup, Kunashir, Shikotan, Habomai adalarını ve Sakhalin'in **güneyini işgal etti.** (Gavrilov, "Southern Kuril Islands' Status," 302.) SSCB'nin Japonya'ya savaş ilan etmesi ve adaları işgal etmesi Japonların mağlubiyetini kendi çıkarları için iyi bir zamanlamada kullandıklarını göstermektedir. Savaş sonrası oluşan güçlülerin dengesi Kuril Adaları sorununu karmaşık bir hale getirmiştir.

1951 San Francisco Antlaşması ve 1956 Sovyet-Japon Ortak Deklarasyonu

San Francisco Antlaşması ile birlikte Japonya Kuril Adaları ve Sakhalin'in **güneyindeki tüm haklarını reddetti. Antlaşma sonucu Japonya'nın egemenliğinden çıkan adaların kime devredileceği kararlaştırılmadı. SSCB bu antlaşmayı imzalamadı. SSCB ve Japonya barış antlaşması için görüşmelere başlasalar da bölgesel konularda görüş birliğine varılamadı.** (Gavrilov, "Southern Kuril Islands' Status," 303.) Sovyet-Japon Ortak Deklarasyonu ile SSCB ve Japonya arasındaki savaş hali bu deklarasyonun **yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sona ererken komşuluk ilişkileri, dostluk ve barış yeniden sağlanacaktır. SSCB ve Japonya arasında diplomatik ve konsolosluk ilişkileri onarılacaktır. Büyükelçilik seviyesinde diplomatik elçilikler açılarak sorunun**

diplomatik kanallarla çözülmesi öngörülmektedir. SSCB Ortak Deklarasyon ile Japonya'ya Habomai ve Shikotan adalarını devretmeyi kabul etmiştir. Adaların devredilmesinin bir barış antlaşmasından sonra olacağı kararlaştırıldı. (<http://worldjpn.grips.ac.jp/documents/texts/docs/19561019.D1E.html> (08.08.2018))

1993 yılının Ekim ayında Rusya Federasyonu ve Japonya müzakereler yaparak Tokyo Deklarasyonu'nu kabul ettiler. Deklarasyonla birlikte görüşmelerin ana hatları belirlendi ve tarihsellik ile yasal çerçevelere dayanan, iki ülkenin anlaşarak oluşturduğu belgelere göre hukuk ve adalet ilkeleri rehberliğinde sorunun çözümüne gidilecektir. (<https://www.mofa.go.jp/region/europe/russia/territory/overview.html> (08.08.2018))

2001 yılında Japonya Başbakanı Yoshihiro Mori Rusya Federasyonu Başbakanı Vladimir Putin'i Irkutsk şehrinde ziyaret etti. 1956 Rus-Japon Ortak Deklarasyonu temel bir yasal belge olarak kabul edildi. Müzakerelere halen devam edilmektedir. (<https://www.mofa.go.jp/region/europe/russia/territory/overview.html> (08.08.2018))

1.2. İç ve Dış Faktörler

Kuril Adaları sorunu ya da Kuzey Toprakları sorununun tarafı olan iki ülkenin(Japonya-Rusya) iç politikalarında bir araç haline zaman zaman geldi. Sorun dünya konjonktüründen bağımsız olmadığından diğer ülkelerin de müdahale edebildiği veya etki edebildiği hale geldi. İç politikada kullanılan Kuril Adaları sorunu çözüme yönelik adım atılma olasılığını ve liderlerin esnek davranabilme potansiyellerini kısıtlayan bir sorun haline geldi.

1.2.1. Adaların Stratejik, Ekonomik Değeri

Rus-Japon ilişkilerinin başlangıcında adaların stratejik değeri Japonların Kuril adalarını Hokkaido ve Honshu'yu korumak amacıyla bir tampon bölge olarak görmesidir. Rusya için adaların stratejik değeri ise yerli Ainu halkı aracılığıyla Japonya ile dolaylı bir ticaretti. (Gregory L. Morris, "Japan, Russia And The "Northern Territories" Dispute: Neighbors In Search Of A Good Fence" (yüksek lisans tezi, Naval Postgraduate School, 2002), 28-29.)

Ayrıca adalar Rusya, ABD ve Japonya'nın orta noktasında olmasından dolayı da stratejik bir öneme sahiptir. Nikita Khrushchev adaların savunma amacıyla Rusya için önemli olduğunu, Japonya Amerikan işgali altındayken adaların Japonya'ya verilmesinin anlamsız olduğunu çünkü Amerika'nın adaları direk askeri üslere dönüştüreceği endişesine sahip olduklarını belirtti. (Gregory L. Morris, "Neighbors In Search Of A Good Fence", 31.)

Adaların ekonomik değeri toprak anlaşmazlığının temelini oluşturmamaktadır. Adaları çevreleyen başlıca ekonomik değeri balıkçılıktır. 1970'lerde ortaya

çıkan denizaltı madenlerine yönelik müzakereler 200 millik Özel Ekonomik Bölgenin kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Japonya ve Rusya kendi aralarında gerçekleştirdikleri müzakerelerle belirli bir kota belirlediler ve Japonya bu kotayı aştığı zaman Rusya'ya fazladan para ödedi. Rusya ve Japonya'nın ekonomik olarak karşılaştıkları sorun ise bölgede kaçak avlanmadır. Rusya'nın hak iddia ettiği bölgeden Japonya'ya doğru Rusya'nın yakalayamadığı hızlı gemilerle korsanlar yasadışı avlanma yapmakta bu da Rusya'nın balıkçılık gelirlerinde azalmalara neden olmaktadır.(Gregory L. Morris, "Neighbors In Search Of A Good Fence", 33-34.)

1.2.2. İç Faktörler

1950'lerin başından itibaren Japon halkı Kuzey Topraklarını kendi ulusal kimliklerinin bir parçası olarak görmeye başladılar. Rus kamuoyu ise 2.Dünya Savaşı yıllarında Japonlardan gördükleri acılar nedeniyle adaların Rus kontrolünde olmasından yanadırlar. SSCB'nin çöküşünden bu yana kamuoyu başka bir toprak parçasının dahi verilmesini istememekte, liderler de kamuoyundan destek alabilmek için sorunu iç politika malzemesi yapmaktadır. Bu nedenlerden dolayı Rus liderlerin Japonya ile herhangi bir uzlaşmaya varma çabası liderler için seçimlerde oy kaybı endişesine neden olabilmektedir.(Tina Burrett, "National Interests Versus National Pride," *Problems of Post-Communism*, 61:5, (2015): 16.) Toprak kaybının ulusların psikolojik olarak ülkelerine karşı bir güvensizlik inşa edebileceğinden dolayı liderler çoğu zaman uzlaşma aşamasından geri adım atabilmektedirler. 1950'lerden beri Japon hükümeti kamuoyu desteğini almak için Kuzey Topraklarının Japonya'ya ait olduğu konusunda bir eğitim sistemi inşa etti ve uyguladı. Posta pullarında ve haritalarda Kuzey Toprakları Japonya'nın bir parçası olarak tasvir edildi. 1881 yılında Japon Kabinesi 7 Şubat'ı "Kuzey Toprakları Günü" olarak ilan etti. 7 Şubat 2011'de Japonya Kabine Ofisi büyük gazetelerde tam olarak 75 sayfa bir reklam yayınlattı. Bu reklam suratında Kuzey Topraklarının tasviri olan bir kadın yüzüydü ve suratının diğer tarafında ise "Kuzey Topraklarının geri dönüşüne katkıda bulunabilirim" yazıyordu. Japonya Kabine Ofisi bu reklamla ülke çapında bir hareketlenmeyi teşvik ediyordu. Halkın dikkatinin bölgesel anlaşmazlığa odaklanması için Eylül 2004'te Junichiro Koizumi, adaları tekneyle gezen ilk Japon başbakanı oldu. O zamandan beri pek çok politikacı Koizumi'yi tekrarlardı. Politikacıların adalara gerçekleştirdikleri ziyaretler çoğu zaman başka başarısızlıklarını örtmek için yapılan çıkışlardı. Koizumi için ise bu hareket Kuzey Kore ile diplomatik gerginliğin arttığı ve Liberal Demokrat Parti'nin oy kaybettiği bir dönemde gerçekleşti. Benzer şekilde Dmitry Medvedev Rusya Başkanlık seçimlerinde Putin'e kaybettikten sonra Temmuz 2012'de Kunashiri'yi ziyaret etti. Adayı gezerken ise ada sakinlerine Rusya'nın Japonya'ya küçük bir toprak parçasının dahi verilmesinin ülkenin çöküşünün

belirtisi olabileceğini söyledi. (Tina Burrett, ‘‘National Interests Versus National Pride,’’ 22.)

1.2.3. Dış Faktörler

Komşu olmalarına rağmen Rusya ve Japonya üçüncü tarafların müdahalelerine ve etkilerine maruz kaldılar. 18. ve 19. yüzyılda Rusya'nın ABD ve İngiltere ile olan rekabeti Rusya'yı Pasifik Okyanusu'na dolayısıyla da Kuril Adaları ve çevresine yöneltti. Meiji Restorasyonu büyük ölçüde Çin'in Avrupalı güçler tarafından parçalanması sonucu ile başlatıldı ve bunun sonucunda ise Rus-Japon Savaşı patlak verdi. Rus-Japon Savaşı'nı sona erdiren ise ABD Başkanı Theodore Roosevelt'in arabulucu olmasıyla imzalanan Portsmouth Antlaşması oldu. Franklin D. Roosevelt'in Japonya'yı işgal etmek için bölgede bir müttefik arayışı ve ısrar etmesi sonucu Stalin Pasifik Savaşı'na girdi. Stalin aynı zamanda 1904-1905 Rus-Japon Savaşı'nın intikamını almak Kore, Sakhalin ve Mançurya'da bir etki alanı oluşturma amacıyla da ABD'nin teklifini kabul etti. 2.Dünya Savaşı sonrası dönemde ise Rus-Japon ilişkileri Soğuk Savaş bağlamında Rusya-ABD ilişkilerine dayalı olarak belirlenmiş Japonya çoğu zaman Amerikan yönlendirmesi haricinde bir dış politika inisiyatifi kullanmamıştır. Çin'in potansiyel bölgesel bir hegemon olarak ortaya çıkışı Japonya ve Rusya'yı birbirine yakınlaştırabilecek bir etkiye sahiptir. (Gregory L. Morris, ‘‘Neighbors In Search Of A Good Fence,’’ 76-77.)

2011'de Japonya'da meydana gelen Fukushima Nükleer Kazası ile birlikte Japonya'nın fosil yakıtı olan ihtiyacını arttırdı, Japonya'yı enerji sektöründe çıkarı gereği Rusya ile işbirliği yapmaya itti. Büyüyen küresel enerji pazarı ve artan rekabet, Kuzey Amerika'da kaya gazı devrimi, Rusya'yı enerjisini satmak için yeni müşteriler ve yeni yatırım kaynakları arayışına yönlendirmesi Japonya ile yakınlaştırıcı bir sebep oldu. 1991'de SSCB dağıldığında Rusya ekonomik yardıma ihtiyaç duyunca Yeltsin Tokyo'ya bir ziyaret gerçekleştireceğini duyurdu, 1993 yılında Japonya'yı ziyaret etti ve birlikte ilişkileri normalleştirmek için çaba gösterdiler. (Tina Burrett, ‘‘National Interests Versus National Pride,’’ 15-17.) SSCB'nin çöküşü ile daha çok kötü ekonomik koşullara ve iç çatışmalara odaklanan Rusya Federasyonu bir süre Kuril Adaları sorunuyla ilgilenememiştir. Kuril Adaları Sorunu bu içsel sorunlar ve dışsal değişimler sonucu çözümü uzayan bir mesele haline geldi.

2. Kuril Adalarında Silahlanma

2.1. Rusya Federasyonu

Rus ordusu beş bölgeye göre ayrılmaktadır: Western Military District(Batı Askeri Bölgesi), Southern Military District(Güney Askeri Bölgesi), Central Mi-

litary District(Merkez Askeri Bölgesi), Northern Fleet and Arctic Joint Strategic Command(Kuzey Filosu ve Kuzey Kutbu Ortak Stratejik Komutanlığı), Eastern Military District(Doğu Askeri Bölgesi). Kuril Adalarını ilgilendiren askeri bölge ise merkezi Rusya'nın Habarovsk şehrinde olan Eastern Military District'tir. Rusya Kara Kuvvetleri'ne bağlı olan; 68. Ordu Birlikleri Sakhalin'e, 18. Makineli Tüfek Topçu Bölümü Iturup'a, 46. Makineli Tüfek Topçu Alayı Kunashir ve Iturup adalarına konuşlandırıldı. (Russia's Military Posture: Grand Forces Order Of Battle, <http://www.understandingwar.org/report/russias-military-posture> (09.08.2018) Rusya aynı zamanda adalarda çeşitli tatbikatlar düzenleyerek varlığını güçlendirme yoluna gitti. 2 Şubat 2015 tarihinde Doğu Askeri Birliği(EMD) Sakhalin ve Kuril Adalarında Kaza Yönetimi Tatbikatı başlatıldı, tatbikata 4000 asker katıldı, 250 özel araç ve askeri nakliye helikopterleri kullanıldı.(Accident management exercise started on Sakhalin and Kuril Islands, http://eng.mil.ru/en/news_page/country/more.htm?id=12006870@egNews (10.08.2018)Kış aylarında hayali düşman sabotaj gruplarına karşı taktik egzersizler yapıldı yine bu egzersizlerde tüfekler ve tanklar kullanıldı. 7 Ekim 2015 tarihinde Grad MLRS(Çok Namlulu Roketatar Sistemi) ekibi Kuril Adalarında yaz tatbikatları kapsamında Orlan-10 UAV(İnsansız Hava Aracı) ile hayali düşman birimlerini tespit ederek mücadele ettiler. (Eastern MD missile artillery carried out firing training on the Kuril Islands, http://eng.mil.ru/en/news_page/country/more.htm?id=12059908@egNews (10.08.2018) Doğu Askeri Bölgesi(EMD) pilotları Su-35 uçaklarıyla Kuril Adaları yakınında taktik uçuş egzersizleri gerçekleştirdi. Uçuşların uluslararası hukuka uygun olduğu belirtildi. (Crews of advanced Su-35 fighters performed flight tasks near the Kuril Islands, http://eng.mil.ru/en/news_page/country/more.htm?id=12060974@egNews (10.08.2018)

Rusya aynı zamanda Kuril Adalarında hava savunma sistemleri kurmaktadır. Uzun menzilli karadan havaya füze sistemlerinin yanı sıra kısa menzilli Tor-M2U karadan havaya füzeleri Güney Kuril Adalarına yerleştirildi. Kısa menzilli füzelerin yerleştirilmesi Rusya'nın Japonya'ya karşı öngörülebilir bir zaman içerisinde toprak anlaşmazlığı konusunda ödün vermeyeceğinin bir sinyali oluşturmaktadır. Rusya'nın bölgede yaptığı tatbikatlar savaş etkinliğini arttırmaktan çok Pasifik Okyanusu'ndaki iktidar mücadelesine devam edileceğinin bir göstergesi olmaktadır. (How Russia Is Bolstering Missile Defence in its Far East, <https://thediplomat.com/2016/08/how-russia-is-bolstering-missile-defense-in-its-far-east/> (10.08.2018)Ürettiği yeni silahları Suriye'de ve Kuril Adaları'nda deneyebilen Rusya geçmiş yıllarda iç politikasında oluşan sorunlardan dolayı ilgilenemediği adalara artık dikkatini verebilecek bir konumda ayrıca ABD ve AB tarafından ekonomik/diplomatik yaptırımlara maruz kalmasına rağmen adaları yapılandırabilecek/tahkim edebilecek ekonomide olduğunu da anlamaktayız. Doğu Askeri Bölgesi(EMD) Komutanı Albay-General Sergey Surovikin 2016 yılı boyunca Iturup ve Kunashir adalarındaki yapılanmaların tamamlanacağını

ve bu yapılanmaların gelişmiş tam otomatik askeri yerleşmeler olacağını açıkladı.(Russia builds up, modernizes military on disputed Kuril Islands, <https://www.rt.com/news/kuril-islands-military-revamp-572/> (10.08.2018) Rusya 27 Mayıs 2016 tarihinde Kuril Adalarına özel askeri ve jeolojik bir ekip gönderdi. Japonya'nın da hak iddia ettiği Matua Adası'na ekibin potansiyel altyapıyı araştırmak için gönderildiği belirtildi. Sergey Surovikin ise Matua Adasına keşif ekibinin gönderilmesinin asıl amacının Pasifik Filosu için bir üs kurma potansiyelinin incelenmesi olduğunu söyledi.(Unprecedented steps': Russian military explores Kuril chain island as potential Pacific Fleet base, <https://www.rt.com/news/344539-kuril-island-russian-navy/> (10.08.2018) Keşif ekibinin gönderilmesinden yaklaşık bir yıl sonra Kasım 2017'de Rusya Kuril Adalarında bir deniz üssü inşa etmeye başladığını ve üssün Matua Adasında kurulacağını duyurdu. Matua'da kurulacak deniz üssünün Tu-22M3 bombardıman uçaklarının Pasifik Okyanusu'nun uzak bölgelerine ulaşması için bir atlama pisti olarak kullanılması tasarlandı. Matua'da kurulacak üssün Rusya'nın balistik füze denizaltılarını konuşlandırmak için ve Vilyuchinsk'te olan denizaltı üssüne destek olması açısından da önem teşkil etmektedir. Denizaltısavar helikopterleri Okhotsk Denizi'ne olan geçişleri kontrol edecek ve bu sayede NATO denizaltılarının denize açılmaları en aza indirgenecektir.(Russia Starting Construction of Naval Base in Kuril Islands, <http://www.navyrecognition.com/index.php/news/defence-news/2017/november-2017-navy-naval-forces-defense-industry-technology-maritime-security-global-news/5761-russia-starting-construction-of-naval-base-in-kuril-islands.html> (10.08.2018)

Bal ve Bastion kıyı savunma füze sistemleri 2016 yılının başlarında Kuril Adalarına yerleştirildi. Bastion sistemi süpersonik Onik seyir füzelerini 280 mile kadar gönderebilmektedir ayrıca gemi ya da kara hedeflerine de karşı kullanılabilir. Bal kıyı savunma füze sistemi ise Kh-35 gemisavar seyir füzelerini fırlatabilmektedir.(Russia Deploys Bal, Bastion Coastal Missile Systems to Kuril Islands, <https://sptnkne.ws/cMaZ> (10.08.2018)

2.2. Japonya

Uluslararası ilişkiler çalışmalarında "doktrin" terimi farklı şekillerde kullanılabilir ve farklı anlamlandırılabilir. Doktrin bir dizi tutarlı ilkedен oluşabileceği gibi genel mesaj veren bir ilkedен de oluşabilir. Bazen ise karar vericinin bilişsel durumuna ve inançlarına atıfta bulunur. Son olarak, doktrin kavramı karar vericilerin düşüncelerinin bir bileşimini, konsantre halini ve benimsenmiş resmi fikirlerini temsil eder.(Bert Edström, "The Yoshida doctrine and the unipolar World," *Japan Forum*, (2004):64.) 2.Dünya Savaşı sonrası dönemde Başbakan Shigeru Yoshida tarafından dış politika yaklaşımı olarak uygulanan Yoshida Doktrini ise Japonya'nın resmi dış politika tutumu oldu ayrıca Japonya'nın uzun vadeli hedeflerinin bir mihenk taşı sayıldı. (Edström, "the unipolar World," 65.) Uzun vadeli

hedeflerine ulaşmak için ABD'ye olan bağımlılığı Yoshida Doktrini'nin temelini oluşturmaktadır. (Manhee Lee, "Japan's Rethinking of Global Economic Security in Its Relations with the U.S.," *The Journal of East Asian Affairs*, (2014):26-27.) Yoshida Doktrini ile savuma harcamaları kısıtlandı ve Japonya Öz Savunma Kuvvetleri bürokrasisi bu doktrine göre oluşturuldu. Japonya Anayasası'nın 9. maddesine göre: Adalet ve düzene dayalı bir uluslararası barışa içtenlikle gönül veren Japon halkı; savaşı ulusal egemenlik hakkı, tehdidi ve güç kullanımını da uluslararası çatışmaların çözüm aracı olarak görmekten sonsuza kadar vazgeçmektedir.

Yukarıdaki paragrafta belirlenen amaca ulaşmak için kara, deniz, hava güçlerine ya da diğer potansiyel savaş kaynaklarına asla sahip olmayacaktır. Devlete hiçbir zaman savaşma hakkı tanınmayacaktır. Bu maddeye dayalı olarak aslında kurulmaması gereken Japonya Öz Savunma Kuvvetleri uluslararası konjonktürde meydana gelen Soğuk Savaş dönemi ve Kore Savaşı sonucu oluşan baskıyla kuruldu. (Sun-Ki Chai, "Entrenching the Yoshida Defense Doctrine: Three Techniques for Institutionalization," *International Organization*, (1997): 397.) Çeşitli baskılar sonucu kurulsa da Japon Öz Savunma Ordusu gelişmiş teknolojileri ve anayasal değişikliklerin bu kısıtlanmaları kaldırması sonucu potansiyel güçlü bir orduya dönüşebilir.

Japonya'nın Kuril Adalarında bir silahlanma girişimi yoktur. Halihazırda Japon topraklarının savunulması amacıyla Japon Hükümeti Aralık 2017'de Aegis Ashore sistemine ev sahipliği yapmayı kabul etti. Japonya'nın kuzey idari bölgesinde bulunan Akita ve güneydoğu idari bölgesinde bulunan Yamaguchi şehirlerine test amaçlı yerleştirilecek savunma sisteminin 2023 yılında ya da daha erken bir tarihte yerleştirilmesinin gerçekleştirileceği açıklandı. Tokyo Aegis Ashore sistemi için SM-3 Block 2A füzelerinden dört tane satın almayı planlamaktadır. (Japan dismisses Russia's concerns, says it has full control of its missile systems, <http://tass.com/defense/985234> (13.08.2018) Rusya Pasifik Filosu'nun Vladivostok'ta bir üssü olması ve Akita şehrinde konuşlanması planlanan Aegis Ashore füze savunma sisteminin menzilin iki şehrin uzaklığının 784 kilometre-487 mil olması bakımından yeterli olabileceği düşündürücüdür ve bu hamlenin Rusya'ya ve Kuzey Kore'ye yönelik olduğu varsayılabilir. Japon topraklarında ABD yapımı silah sistemleri, savunma sistemleri yerleştirilmiş olmasına rağmen Kuril Adaları bu savunma çabalarının tam kapsamında bulunmaktadır. Rusya, Japonya'nın kınamalarını önemsemeyerek ve ABD'nin bir eylemde bulunmamasını fırsata dönüştürerek silahlanma faaliyetlerini artırma cesaretini elde etti. Adalarda fiili durum Rusya'nın lehine dönüşürken Japonya için endişe verici bir kuzey tehdidi halini almaktadır.

Sonuç

Uluslararası konjonktür bağlamında günümüzde halen çözülmemiş olan Kuril Adaları sorunu, tarafların iç politika hedeflerinde de bir araç olarak kullanılmış olup rövanşizm, strateji ve kamuoyu üçgeninde çözülmesi karmaşık bir yapıya büründü. Rusya Pasifik Okyanusu'ndaki iktidar mücadelesini terk etmeyeceğinin bir göstergesi olarak ise Kuril Adaları'nı silahlandırma yoluna gitti. Kuril zincirindeki adaların Rusya'nın bakış açısıyla askeri üs potansiyeline sahip olması ve harekete geçilmesi hem ABD'nin hem de Japonya'nın tepkisini çekmiş, Japon topraklarına daha fazla ABD silahlarının konuşlandırılmasını sağlamıştır. Stratejik olarak Rusya, ABD ve Japonya topraklarının kavşak noktası olan adalar Pasifik Okyanusu'na açık konumu ve askeri faaliyetleri denetleyebilecek potansiyele sahip olduğundan dolayı Rusya'nın adalardan vazgeçmesi söz konusu değildir. Zira ileride çıkabilecek bir savaş durumunda Pasifik Cephesinin önemli bir kalesi olabilir. Rusya'nın Uzak Doğu toprakları Ohotsk Denizi ve Pasifik Okyanusu arasında kademeli bir tampon bölge oluşturulabilir oluşturulan bu tampon bölgeye gelişmiş savunma sistemleri kurulabilir. Rusya ve Japonya aralarındaki anlaşmazlığı diplomatik görüşmeler çerçevesinde yavaş ve etkisiz olarak sürdürürken ekonomik işbirliği konusunda hızlı ve etkili kararlar almaları anlaşmazlığın çözümünü geciktirmektedir. ABD açısından bölgede Japon-Rus anlaşmazlığının devam etmesi önemlidir çünkü her ne kadar ekonomik anlamda ilişkilerini ilerletseler de Kuril Adaları sorununun çözüme kavuşmaması bölgede bir barış ortamı sağlamayacağından ABD'nin de bölgede varlığı devam edecektir. Oysaki ABD'nin Japonya'ya iki kere atom bombası atması ve Japonya'yı teslim alarak belli bir süre idare etmesi bu kadar onur kırıcı bir mesele olmamıştır. Çin'in bölgedeki hegemon potansiyeli her ne kadar Japonya ve Rusya için bir yakınlaştırıcı unsur olsa da anlaşmazlığın uluslararası konjonktür değişene dek çözülemeyeceğini düşünmekteyim.

Kaynakça

- BURRETT, Tina. «National Interests Versus National Pride.» *Problems of Post-Communism*, 2014: 14-31.
- CHAI, Sun-Ki. «Entrenching the Yoshida Defense Doctrine: Three Techniques for Institutionalization.» *International Organization*, 1997: 389-412.
- Database of Japanese Politics and International Relations. «Joint Declaration by the Union of Soviet Socialist Republics and Japan.» *The World and Japan Database Project*. 1956. <http://worldjpn.grips.ac.jp/documents/texts/docs/19561019.D1E.html> (Ağustos 8, 2018 tarihinde erişilmiştir).
- EDSTRÖM, Bert. «The Yoshida doctrine and the unipolar world.» *Japan Forum*, 2004: 63-85.

- GAVRİLOV, Viatcheslav. «Challenges and Prospects of the Southern Kuril Islands' Status.» *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 2016: 301-305.
- HARRİS, Catherine, ve FREDERİCK W. Kagan. *Russia's Military Posture: Ground Forces Order Of Battle*. Washington: Institute For The Study Of War, 2018.
- History. *History*. 2018. <https://www.history.com/topics/russo-japanese-war> (Ağustos 14, 2018 tarihinde erişilmiştir).
- IWASHİTA, Akihiro. «The Northern Territories and Russo-Japan Relations.» *Russian Analytical Digest*, 2013: 2.
- Japan, Ministry of Foreign Affairs of. *MOFA Japan*. 1 Mart 2011. <https://www.mofa.go.jp/region/europe/russia/territory/overview.html> (Ağustos 8, 2018 tarihinde erişilmiştir).
- KİM, Euikon. «THE TERRITORIAL DISPUTE BETWEEN MOSCOW AND TOKYO: A HISTORICAL PERSPECTIVE.» *Asian Perspective*, 1992: 141-154.
- KİMURA, Hiroshi. *The Kurillian Knot: A History of Japanese-Russian Border Negotiations*. California: Stanford University Press, 2008.
- LEE, Manhee. «Japan's Rethinking of Global Economic Security in Its Relations with the U.S.» *The Journal of East Asian Affairs*, 2014: 25-59.
- Ministry of Defence of the Russian Federation*. 16 Ekim 2015. http://eng.mil.ru/en/news_page/country/more.htm?id=12060974@egNews (Ağustos 9, 2018 tarihinde erişilmiştir).
- Ministry of Defence of the Russian Federation*. 7 Ekim 2015. http://eng.mil.ru/en/news_page/country/more.htm?id=12059908@egNews (Ağustos 9, 2018 tarihinde erişilmiştir).
- Ministry of Defence of the Russian Federation*. 2 Şubat 2015. http://eng.mil.ru/en/news_page/country/more.htm?id=12006870@egNews (Ağustos 8, 2018 tarihinde erişilmiştir).
- MORRİS, Gregory L. *Japan, Russia and the "northern territories"*. Yüksek Lisans Tezi, California: NAVAL POSTGRADUATE SCHOOL, 2002.
- Navy Recognition*. 30 Kasım 2017. <http://www.navyrecognition.com/index.php/news/defence-news/2017/november-2017-navy-naval-forces-defence-industry-technology-maritime-security-global-news/5761-russia-starting-construction-of-naval-base-in-kuril-islands.html> (Ağustos 9, 2018 tarihinde erişilmiştir).
- Navy Recognition*. Perşembe Kasım 2017. <http://www.navyrecognition.com/index.php/news/defence-news/2017/november-2017-navy-naval-forces-defence-industry-technology-maritime-security-global-news/5761-rus>

sia-starting-construction-of-naval-base-in-kuril-islands.html (Ağustos Cuma, 2018 tarihinde erişilmiştir).

Office of the Historian, USA Department of State. **FOREIGN RELATIONS OF THE UNITED STATES: DIPLOMATIC PAPERS, 1943, CHINA.** https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1943China/pg_177 (Ağustos Cumartesi, 2018 tarihinde erişilmiştir).

RT. 27 Mayıs 2016. <https://www.rt.com/news/344539-kuril-island-russian-navy/> (Ağustos 9, 2018 tarihinde erişilmiştir).

RT. 19 Nisan 2014. <https://www.rt.com/news/kuril-islands-military-revamp-572/> (Ağustos 9, 2018 tarihinde erişilmiştir).

Sputnik. 22 Kasım 2016. https://sputniknews.com/military/201611221047704215-bal-bastion-kurils-japan/?utm_source=short_direct&utm_medium=short_url&utm_content=cMaZ&utm_campaign=URL_shortening (Ağustos 9, 2018 tarihinde erişilmiştir).

TASS Russian News Agency. 16 Ocak 2018. <http://tass.com/defense/985234> (Ağustos 10, 2018 tarihinde erişilmiştir).

The Diplomat. 2 Ağustos 2016. <https://thediplomat.com/2016/08/how-russia-is-bolstering-missile-defense-in-its-far-east/> (Ağustos 9, 2018 tarihinde erişilmiştir).